

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1914. Första kammaren. Nr 4.

Lördagen den 23 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr vice talmannen.

Upplästes följande ingivna läkarintyg:

Att presidenten *I. Afzelius* till följd av katarr med feber under de närmaste dagarna är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet, intygas Sthlm d. 20/5 1914.

Ernst Wikner,
Leg. läk.

Ledamoten av Riksdagens 1. kammare prof. *Gustaf Steffen* är genom sjukdom förhindrad att bevista kammarens sammanträden, vilket intygas.

Lidingö 22. 5. 1914.

Axel Collin,
Leg. läk.

Hans excellens herr statsministern *Hammar skjöld* avlämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner:

- nr 58, ang. ny härordning;
- nr 59, med förslag till värnpliktslag;
- nr 80, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd);
- nr 60, angående sjöförsvarets ordnande;
- nr 57, med förslag till strafflag för krigsmakten m. m.;
- nr 63, med förslag till ändrad lydelse av §§ 96—102 och 110 regeringsformen, § 42 mom. 2 och § 68 riksdagsordningen samt § 4, 5:o tryckfrihetsförordningen;
- nr 64, med förslag till ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen;
- nr 79, med förslag till ändrad lydelse av §§ 4, 5, 6 och 15 regeringsformen, §§ 6, 10, 20, 32, 33, 38 och 43 riksdagsordningen samt 1 § 4:o tryckfrihetsförordningen;
- nr 81, med förslag till lag om förbud i vissa fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete; samt

Första kammarens protokoll vid senare Riksdagen 1914. Nr 4.

nr 82, med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken m. m.

Herr statsrådet friherre *Beck-Friis* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 4, angående försäljning av förra militiebostället Narveryd nr 3 i Östergötlands län;

nr 5, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Saxtorp nr 13 i Malmöhus län;

nr 6, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Fjärrestad nr 1 och 2 i Malmöhus län;

nr 7, angående försäljning av visst område från förra länsmansbostället Stora Hammar nr 14 i Malmöhus län;

nr 11, angående försäljning av kronolägenheten Nykvarn nr 1, en vattenmjölkvarn i Uppsala län;

nr 12, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Sörby nr 1 i Östergötlands län;

nr 13, angående upplåtande av vissa områden från förra militiebostället Mårtenstorp nr 1 i Jönköpings län;

nr 14, angående försäljning av förra militiebostället Vare nr 3 Västergård i Kronobergs län;

nr 15, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Agnäs nr 1 i Kronobergs län;

nr 16, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ljungby nr 5 i Kalmar län;

nr 17, angående upplåtande av ett område från förra häradshövdingbostället Österarp nr 1 och 2 i Kalmar län;

nr 18, angående upplåtande av lägenheter från förra landshövdingbostället Hossmo nr 1 med Dunö nr 1 i Kalmar län;

nr 19, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Skramstad nr 1 m. m. i Kalmar län;

nr 20, angående upplåtande av lägenheter från förra häradshövdingbostället Skörpinge nr 20 i Kristianstads län;

nr 21, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Gladsax nr 15 och Järrestad nr 17 i Kristianstads län;

nr 22, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Gräsma nr 1 i Kristianstads län;

nr 23, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Eskilstorp nr 1 i Malmöhus län;

nr 24, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Fjälje nr 22 i Malmöhus län;

nr 25, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Rågåkra nr 1 i Malmöhus län;

nr 26, angående upplåtande i särskilda lägenheter av förra militiebostället Eggestad nr 10 i Malmöhus län;

nr 27, angående upplåtande av områden från förra häradshövdingbostället Henninge nr 3 och 7 i Malmöhus län;

nr 28, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Sälelund m. m. i Göteborgs och Bohus län;

nr 29, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Säm Öster nr 1 och Säm Söder nr 3 i Göteborgs och Bohus län;

nr 30, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Välan nr 1 i Göteborgs och Bohus län;

nr 31, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ormo nr 1 m. m. i Göteborgs och Bohus län;

nr 32, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Stommen nr 1 i Älvsborgs län;

nr 33, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Silboholm med underlydande i Skaraborgs län;

nr 34, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Anderstorp nr 1 i Skaraborgs län;

nr 35, angående försäljning av det till kronoparken Västra Hillet i Skaraborgs län hörande skiftet Galjmossen;

nr 36, angående upplåtande av vissa delar av de till kronoparken Kungsskogen i Värmlands län hörande hemmanen Kungsskogen, Gräs och Sorkedalen;

nr 37, angående upplåtande av vissa områden från förra militiebostället Åbyn nr 16 i Gävleborgs län;

nr 38, angående försäljning av kronans andel i ett soldattorp å ägora till Fjugesta nr 1 och 2 i Södermanlands län;

nr 39, angående försäljning av viss, till statens domäners fond hörande kronoegendom;

nr 40, angående nybyggnader vid det åt veterinärinrättningen i Skara anslagna stadshemmanet Brogården m. m.;

nr 41, angående driftkostnader under år 1915 för egnahems-länefonden;

nr 42, angående försäljning av förra länsmansbostället Hummelsta nr 3 i Uppsala län;

nr 46, angående upplåtande av lägenheter från förra kronofogdebostället Eckerud eller Eckre nr 1 med Eckre nr 2 i Älvsborgs län;

nr 47, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Blinneberg nr 1 i Skaraborgs län;

nr 48, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Vrånghult nr 1 i Kampegården i Skaraborgs län;

nr 49, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Hallebo nr 2 i Skaraborgs län;

nr 50, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Äversta nr 2 i Örebro län;

nr 51, angående upplåtande av lägenheter från förra härads-hövdingbostället Bredgården nr 1 i Västmanlands län;

nr 52, angående befrielse för föreståndaren för hydrografiska byrån att utgiva viss del av till återbetalning utdömda extra lönetillägg till byråns personal;

nr 53, angående lag om hingstbesiktningstvång;

nr 54, angående driftkostnader under år 1915 för statens domäner; samt

nr 62, angående bildande, för renskötselns upphjälpande i Västerbottens och Norrbottens län, av två fonder, benämnda Västerbottens lappfond och Norrbottens lappfond.

Företogs val av tio ledamöter i konstitutionsutskottet. Därvid avlämnades 141 valsedlar, som godkändes och efter parti-beteckning ordnades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades av 82 valsedlar med överskrift »nationella partiet», en andra grupp av 45 valsedlar med överskrift »liberala samlingspartiet» och en tredje grupp av 14 valsedlar med överskrift »socialdemokratiska gruppen».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende av föreskrivet antal ledamöter var nödigt, för varje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blevo därvid med iakttagande av härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr Clason,
- » 2 » Bellinder,
- » 3 » Ekman, Karl Johan,
- » 4 » von Geijer,
- » 5 » Kjellén,
- » 6 » von Mentzer,

vilka sex namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr Hellberg,
- » 2 » Mannheimer,
- » 3 » Stadener,

vilka tre namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »socialdemokratiska gruppen» uppfördes

herr Olsson, Olov,

vilket enda namn förekom å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogos enligt givna bestämmelser fördelningen av platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hava blivit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr Clason	från »nationella partiet»,
» Hellberg	» »liberala samlingspartiet»,
» Bellinder	» »nationella partiet»,
» Ekman, Karl Johan	» » » » ,
» Mannheimer	» »liberala samlingspartiet»,
» von Geijer	» »nationella partiet»,
» Kjellén	» » » » ,

herr Stadener	från »liberala samlingspartiet»,
» Olsson, Olov	» »socialdemokratiska gruppen»,
» von Mentzer	» »nationella partiet».

Företogs val av tolv ledamöter i statsutskottet. Därvid avlämnades 141 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades av 82 valsedlar med överskrift »nationella partiet», en andra grupp av 47 valsedlar med överskrift »liberala samlingspartiet» och en tredje grupp av 12 valsedlar med överskrift »socialdemokratiska gruppen».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende av föreskrivet antal ledamöter var nödigt, för varje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blevo därvid med iakttagande av härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom
nr 1 greve Wachtmeister, Fredrik,
» 2 herr Swartz,
» 3 » Jonsson, Olof,
» 4 greve Klingspor,
» 5 herr Strömberg,
» 6 » Ericson, Hans,
» 7 » Åström,

vilka sju namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom
nr 1 herr Kvarnzelius,
» 2 » Lamm,
» 3 » Hahn,
» 4 » Ekman, Karl G.,

vilka fyra namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »socialdemokratiska gruppen» uppfördes
herr Lindblad, A. C.,
vilket enda namn förekom å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt givna bestämmelser fördelningen av platserna mellan de tre valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hava blivit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

greve Wachtmeister, Fredrik,	från »nationella partiet»,
herr Kvarnzelius	» »liberala samlingspartiet»,
» Swartz	» »nationella partiet»,
» Jonsson, O.	» » » »
» Lamm	» »liberala samlingspartiet»,

greve Klingspor	från »nationella partiet»,
herr Strömberg	» » »
» Hahn	» »liberala samlingspartiet»,
» Ericson, Hans,	» »nationella partiet»,
» Lindblad, A. C.,	» »socialdemokratiska gruppen»,
» Ekman, Carl G.,	» »liberala samlingspartiet»,
» Åström.	» »nationella partiet.»

Företogs val av tio ledamöter i bevillningsutskottet. Därvid avlämnades 141 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades av 82 valsedlar med överskrift »nationella partiet», en andra grupp av 46 valsedlar med överskrift »liberala samlingspartiet» och en tredje grupp av 13 valsedlar med överskrift »socialdemokratiska gruppen».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende av förskrivet antal ledamöter var nödigt, för varje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blevo därvid med iakttagande av härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom
nr 1 herr Hammarström,
» 2 friherre Beck-Friis, C. Joachim,
» 3 herr Ericsson, Ollas A.,
» 4 » Lyckholm,
» 5 » Antonsson,
» 6 friherre Fleming,

vilka sex namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom
nr 1 herr Karlsson, K. G.,
» 2 » Eklund,
» 3 » Kobb,

vilka tre namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »socialdemokratiska gruppen» uppfördes
herr Bäckström,

vilket enda namn förekom å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt givna bestämmelser fördelningen av platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hava blivit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr Hammarström	från »nationella partiet»,
» Karlsson, K. G.	» »liberala samlingspartiet»,
friherre Beck-Friis, C. Joachim	» »nationella partiet»,

herr Ericsson, Ollas A.	från »nationella partiet»,
» Eklund	» »liberala samlingspartiet»,
» Lyckholm	» »nationella partiet»,
» Antonsson	» » » » ,
» Kobb	» »liberala samlingspartiet»,
friherre Fleming	» »nationella partiet»,
herr Bäckström	» »socialdemokratiska gruppen».

Företogs val av åtta ledamöter i bankoutskottet. Därvid avlämnades 140 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades av 81 valsedlar med överskrift »nationella partiet» och en andra grupp av 59 valsedlar med överskrift »liberala samlingspartiet».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende av föreskrivet antal ledamöter var nödigt, för vardera gruppen ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blevo därvid med iakttagande av härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom

nr 1 herr von Stapelmark,

» 2 » Hedenstierna,

» 3 » Trapp,

» 4 » Hallin,

» 5 » Gustafsson,

vilka fem namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom

nr 1 herr Larsson, Jakob,

» 2 » Neiglich,

» 3 » Ekman, Joh. E:son,

vilka tre namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt givna bestämmelser fördelningen av platserna mellan de båda valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hava blivit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr von Stapelmohr	från »nationella partiet»,
» Larsson, Jakob	» »liberala samlingspartiet»,
» Hedenstierna	» »nationella partiet»,
» Neiglich	» »liberala samlingspartiet»,
» Trapp	» »nationella partiet»,
» Hallin	» » » » ,
» Ekman, Joh. E:son	» »liberala samlingspartiet»,
» Gustafsson	» »nationella partiet».

Företogs val av åtta ledamöter i lagutskottet. Därvid avlämnades 138 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades av 80 valsedlar med överskrift »nationella partiet» och en andra grupp av 58 valsedlar med överskrift »liberala samlingspartiet».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende av föreskrivet antal ledamöter var nödigt, för vardera gruppen ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blevo därvid med iakttagande av härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr af Ekenstam,
- » 2 » Trana,
- » 3 » Gezelius,
- » 4 » greve Lagerbjelke,
- » 5 » Johanson,

vilka fem namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom.

- nr 1 herr Söderbergh,
- » 2 » Stårner,
- » 3 » Alexanderson,

vilka tre namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt givna bestämmelser fördelningen av platserna mellan de båda valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hava blivit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr af Ekenstam	från »nationella partiet»,
» Söderbergh	» »liberala samlingspartiet»,
» Trana	» »nationella partiet»,
» Stårner	» »liberala samlingspartiet»,
» Gezelius	» »nationella partiet»,
» greve Lagerbjelke	» » » » ,
» Alexanderson	» »liberala samlingspartiet»,
» Johanson	» »nationella partiet».

Företogs val av åtta ledamöter i jordbruksutskottet. Därvid avlämnades 141 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades av 82 valsedlar med överskrift »nationella partiet» och en andra grupp av 59 valsedlar med överskrift »liberala samlingspartiet».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende av föreskrivet antal ledamöter var nödigt, för vardera gruppen ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blevo därvid med iakt-

tagande av härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr Odelberg,
- » 2 » Paulson,
- » 3 » Fahlén,
- » 4 » Lindblad, Ernst A.,
- » 5 » Ericsson, Aaby,

vilka fem namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr Petersson, P. Alfred,
- » 2 » Pers,
- » 3 » Holmqvist,

vilka tre namn i denna följd förekomma å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt givna bestämmelser fördelningen av platserna mellan de båda valsedelsgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hava blivit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr Odelberg	från »nationella partiet»,
» Petersson, P. Alfred,	» »liberala samlingspartiet»,
» Paulson	» »nationella partiet»,
» Pers	» »liberala samlingspartiet»,
» Fahlén	» »nationella partiet»,
» Lindblad, Ernst A.,	» » » »»,
» Holmqvist	» »liberala samlingspartiet»,
» Ericsson, Aaby,	» »nationella partiet».

Föredrogos och bordlades på begäran följande vid sammanträdet början avlämnade nådiga propositioner:

- nr 58, angående ny härordning;
- nr 59, med förslag till värnpliktslag;
- nr 80, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktiga hustru och barn (familjeunderstöd);
- nr 60, angående sjöförsvarets ordnande;
- nr 81, med förslag till lag om förbud i vissa fall mot värnpliktiga skiljande från tjänst eller arbete;
- nr 57, med förslag till strafflag för krigsmakten m. m.;
- nr 63, med förslag till ändrad lydelse av §§ 96—102 och 110 regeringsformen, § 42 mom. 2 och § 68 riksdagsordningen samt § 4 5:o tryckfrihetsförordningen;
- nr 64, med förslag till ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen;

nr 65, med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken m. m.; samt
nr 79, med förslag till ändrad lydelse av §§ 4, 5, 6 och 15 regeringsformen, §§ 6, 10, 20, 32, 33, 38 och 43 riksdagsordningen samt i § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda denna dag avlämnade nådiga propositioner:

nr 4, angående försäljning av förra militiebostället Narveryd nr 3 i Östergötlands län;

nr 5, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Saxtorp nr 13 i Malmöhus län;

nr 6, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Fjärrestad nr 1 och 2 i Malmöhus län;

nr 7, angående försäljning av visst område från förra länsmansbostället Stora Hammar nr 14 i Malmöhus län;

nr 11, angående försäljning av kronolägenheten Nykvarn nr 1, en vattenmjölkvarn i Uppsala län;

nr 12, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Sörby nr 1 i Östergötlands län;

nr 13, angående upplåtande av vissa områden från förra militiebostället Märtenstorp nr 1 i Jönköpings län;

nr 14, angående försäljning av förra militiebostället Vare nr 3 Västergård i Kronobergs län;

nr 15, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Agnäs nr 1 i Kronobergs län;

nr 16, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ljungby nr 5 i Kalmar län;

nr 17, angående upplåtande av ett område från förra härads-hövdingbostället Österarp nr 1 och 2 i Kalmar län;

nr 18, angående upplåtande av lägenheter från förra landshövdingbostället Hosmo nr 1 med Dunö nr 1 i Kalmar län;

nr 19, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Skramstad nr 1 m. m. i Kalmar län;

nr 20, angående upplåtande av lägenheter från förra härads-hövdingbostället Skörpinge nr 20 i Kristianstads län;

nr 21, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Gladsax nr 15 och Järrestad nr 17 i Kristianstads län;

nr 22, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Gräsma nr 1 i Kristianstads län;

nr 23, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Eskilstorp nr 1 i Malmöhus län;

nr 24, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Fjälje nr 22 i Malmöhus län;

nr 25, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Rågåkra nr 1 i Malmöhus län;

nr 26, angående upplåtande i särskilda lägenheter av förra militiebostället Eggelstad nr 10 i Malmöhus län;

nr 27, angående upplåtande av områden från förra häradshövdingbostället Henninge nr 3 och 7 i Malmöhus län;

nr 28, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Sälelund m. m. i Göteborgs och Bohus län;

nr 29, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Säm Öster nr 1 och Säm Söder nr 3 i Göteborgs och Bohus län;

nr 30, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Välan nr 1 i Göteborgs och Bohus län;

nr 31, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ormo nr 1 m. m. i Göteborgs och Bohus län;

nr 32, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Stommen nr 1 i Älvsborgs län;

nr 33, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Silboholm med underlydande i Skaraborgs län;

nr 34, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Anderstorp nr 1 i Skaraborgs län;

nr 35, angående försäljning av det till kronoparken Västra Hillet i Skaraborgs län hörande skiftet Galjmossen;

nr 36, angående upplåtande av vissa delar av de till kronoparken Kungsskogen i Värmlands län hörande hemmanen Kungsskogen, Gräs och Sorkedalen;

nr 37, angående upplåtande av vissa områden från förra militiebostället Åbyn nr 16 i Gävleborgs län;

nr 38, angående försäljning av kronans andel i ett soldattorp å ägorna till Tjugesta nr 1 och 2 i Södermanlands län;

nr 39, angående försäljning av viss, till statens domäners fond hörande kronoegendom;

nr 40, angående nybyggnader vid det åt veterinärinrättningen i Skara anslagna stadshemmanet Brogården m. m.;

nr 41, angående driftkostnader under år 1915 för egnahems-lånefonden;

nr 42, angående försäljning av förra länsmansbostället Hummelsta nr 3 i Uppsala län;

nr 46, angående upplåtande av lägenheter från förra kronofogdebostället Eckerud eller Eckre nr 1 med Eckre nr 2 i Älvsborgs län;

nr 47, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Blinneberg nr 1 i Skaraborgs län;

nr 48, angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Vrånghult nr 1 Kampegården i Skaraborgs län;

nr 49, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Hallebo nr 2 i Skaraborgs län;

nr 50, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Äversta nr 2 i Örebro län; och

nr 51, angående upplåtande av lägenheter från förra häradshövdingbostället Bredgården nr 1 i Västmanlands län.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts under dagen avlämnade nådiga propositioner:

nr 52, angående befrielse för föreståndaren för hydrografiska byrån att utgiva sin del av till återbetalning utdömda extra lönetillägg till byråns personal;

nr 53, angående lag om hingstbesiktningstvång;

nr 54, angående driftkostnader under år 1915 för statens domäner; och

nr 62, angående bildande för renskötselns upphjälpande i Västerbottens och Norrbottens län, av två fonder, benämnda Västerbottens lappfond och Norrbottens lappfond,

blevo dessa propositioner på begäran bordlagda.

Om tillsättande av ett särskilt utskott.

Herr Trygger erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte för sin del besluta, att ett särskilt utskott, bestående av 24 ledamöter, 12 från vardera kammaren, skall tillsättas för behandling av ej mindre Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner:

1) angående ny härordning,

2) med förslag till värnpliktslag,

3) med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd),

4) angående sjöförsvarets ordnande samt

5) med förslag till lag om förbud i vissa fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete,

jämte följande delar av statsverkspropositionen:

fjärde huvudtiteln och

femte huvudtiteln med undantag av rubriken »Handeln» och vad som därunder förekommer,

än även de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor;

samt att andra kammaren skall inbjudas att i detta beslut förena sig med första kammaren.

För den händelse kammaren beslutar i överensstämmelse härmed, skall jag likaledes be att få hemställa, att första kammaren,

under förutsättning att jämväl andra kammaren godkänner nämnda förslag, måtte bestämma antalet suppleanter från första kammaren i det ifrågavarande utskottet till 14.

Om tillsättande av ett särskilt utskott.
(Forts.)

Vad herr Trygger sålunda hemställt bifölls.

Herr vice talmannen yttrade att han, efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå att, under förutsättning att ifrågavarande inbjudning antogs av andra kammaren, första kammaren ville besluta att vid sammanträden, som komme att hållas måndagen den 25 och tisdagen den 26 innevarande månad, företaga val den 25 av ledamöter och den 26 av suppleanter i samma utskott.

Detta förslag antogs.

Avgåvos och bordlades följande motioner:

nr 3, av herr *Gullberg*, angående skrivelse till Konungen i fråga om åvägabringande av lagstiftning rörande vård och försäljning av skjutvapen;

nr 4, av herr *Gullberg*, angående ersättning till vissa lägenhetsinnehavare för liden förlust vid bortförande av byggnader från ett till statens järnvägar upplåtet område vid Gellivare;

nr 5, av herr *Östberg, Gustaf Fredrik*, om ersättande av visst belopp för statskuldens amortering; och

nr 6, av herr *Malmberg* m. fl., angående skrivelse till Konungen i fråga om statsstuteri vid Ottenby m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr *Ekman, Karl Johan*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet för att framställa en interpellation.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet tillkallade för någon tid sedan, efter nådigt bemyndigande, vissa sakkunniga för att inom departementet biträda med bearbetandet av inkomna yttranden över nykterhetskommitténs förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker och vid handläggningen i övrigt av förslaget.

I denna sakkunnigeberedning, vilken bestod av fyra personer, ingingo två av nykterhetskommitténs medlemmar, nämligen herrar *Kvarnzelius* och *Jakob Pettersson*.

I en den 7 maj genom Svenska telegrambyrån offentliggjord skrivelse tillkännagav herr *Kvarnzelius*, att då han inom nykterhetskommittén haft rikt tillfälle att taga del av de syn-

punkter, som varit ledande vid utarbetandet av dess förslag, hade han ansett det vara *en bjudande plikt* att, då en bearbetning av de inkomna yttrandena över kommittéförslaget skulle inom departementet äga rum, gå med i den för detta ändamål tillsatta beredningen. Såsom livligt intresserad för kommittéförslagets snara genomförande till alla dess delar hade han trott, att detta möjliggjordes i högre grad, om två av nykterhetskommitténs medlemmar deltog i beredningen, än om denna komme att bestå av personer, som icke stått bakom detta förslag.

Detta uttalande äger fortfarande sin fulla giltighet. Icke desto mindre hava herrar Kvarnzelius och Jakob Pettersson under gårdagen av sagt sig nämnda uppdrag och utträtt ur beredningen.

Att härigenom stora svårigheter skola uppstå för nykterhetsfrågans vidare behandling ligger i öppen dag, helst som det icke kan begäras, att riksdagen själv skall kunna bearbeta de inkomna utlåtandena och vidtaga de omarbetningar av förslagen, som med anledning av gjorda anmärkningar på många punkter måste företagas. Frågan låg dock ganska väl till. Finansministern har, på därom framställd förfrågan, meddelat, att han funne det synnerligen lyckligt, om de sakkunnigas arbete så bedreves, att ett förslag i nykterhetsfrågan kunde framläggas för den nu samlade riksdagen. Högerens representant inom sakkunnigeberedningen, herr Hedenlund, har för sin del förklarat sig beredd att omedelbart upptaga arbetet och att göra vad på honom ankomme för ett snabbt utförande av detsamma. Endast en av de sakkunniga (herr Löfgren) synes hava misströstat om att få arbetet färdigt under riksdagen och därför velat undanskjuta frågan. Vad hade väl under sådana förhållanden varit naturligare, än att denne sistnämnde utgått ur beredningen, och de övriga tre jämte någon tillkallad ny ledamot omedelbart fortsatt utredningsarbetet. I stället hava herrar Kvarnzelius och Jakob Pettersson lämnat detta för frågans framgång inom riksdagen så utomordentligt betydelsefulla arbete åt sitt öde och därmed även undandragit sig vad herr Kvarnzelius den 7 maj kallade »en bjudande plikt».

Herr Kvarnzelius söker visserligen i den skrivelse, varigenom han avsäger sig uppdraget, göra gällande, att han åtagit sig detsamma endast under den förutsättning, »att arbetet skulle leda till resultat vid innevarande riksdag», och uti en ledamots uttalande misströstan därom velat finna en berättigad anledning till utträde; men helt visst skulle arbetet just lett till resultat vid innevarande riksdag, om blott herrar Kvarnzelius och Jakob Pettersson velat medverka därtill. För övrigt framgår av den genom Svenska telegrambyrån offentliggjorda skrivelsen av den 7 maj med full tydlighet, att någon sådan förutsättning, som ovan nämnts, av herr Kvarnzelius *icke gjorts* såsom villkor för uppdragets fullgörande.

Jag hyser emellertid den förhoppningen, att herr statsrådet

och chefen för finansdepartementet, trots de stenar som sålunda lagts i vägen för arbetet på nykterhetsreformens framförande på ett sakligt sätt, icke skall avstå ifrån att fullfölja sin plan att snarast möjligt låta nykterhetskommitténs förslag undergå sådan bearbetning, att förslag till riksdagen därpå kan grundas och att sålunda nya sakkunniga i de avgångnas ställe komma att utses och omedelbart påbörja arbetet.

I omförmälda genom Svenska telegrambyrån offentliggjorda skrivelser gjorde herr Kvarnzelius vissa uttalanden rörande det åt de sakkunniga lämnade uppdraget och framhöll därvid särskilt, att »detta uppdrag förutsätter, att kommittéförslaget lägges till grund för den ifrågasatta lagstiftningen», samt att herr Kvarnzelius hyste den förvissningen, att »kommitténs förslag är så väl genomtänkt, att det skall visa sig bestå inför den sakliga kritik, som redan riktats eller som inom den nya beredningen kan komma att framställas emot detsamma».

Då berörda uttalande synes innebära en *begränsning* av uppdraget, vilken enligt min mening icke har tillräckligt stöd i de utav herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vid de sakkunnigas tillkallande begagnade ordalagen, synes det mig önskligt, därest sakkunnigberedningens arbete skall fullföljas, att ett närmare uttalande i vissa hänseenden från herr statsrådets sida göres angående innebörden av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget.

Innan jag med anledning härav tillåter mig framställa nedan angivna spörsmål, anhåller jag få anföra följande:

Det är i dessa dagar jämnt fyra år sedan den stora förbudsomröstningen 1909—1910 avslutades. Röstberättigade voro samtliga män och kvinnor, som uppnått 18 år. Deras antal beräknades till 3,387,924. Frågan gällde instämmandet uti följande förklaring: »Vi undertecknade, svenska män och kvinnor, som inse den fara rusdryckerna utgöra för folkhälsan och samhällsutvecklingen, förklara oss härmed anse, att tiden nu är inne för påbörjande av ett fullständigt och permanent rusdrycksförbuds genomförande i vårt land». Denna fråga besvarades jakande av 1,884,298 personer eller 55,6 % av de röstberättigade. Mer än hälften av Sveriges vuxna befolkning hade sålunda uttalat sig för ett omedelbart påbörjande av totalförbudets genomförande i vårt land. Det är en utomordentlig mäktig opinionsyttring, det svenska folket sålunda avgivit. Jag tror knappast det vore möjligt att i någon annan fråga, försvarsfrågan möjligen undantagen, åstadkomma något liknande. Det uppenbarar sig här en vilja till sedlig lyftning, som visar, att vårt folk ännu såsom i forna dagar är mäktigt av en ädel kamp för höga ideella mål, och som giver icke allenast förhoppning, utan säker förvissning om, att vi dock till sist skola kunna segerrikt genomkämpa den kris, i vilken vi för närvarande befinna oss och vilken den begynnande försvarsviljan icke är mäktig att ensam befria oss ifrån. Jag menar, att det bör stå klart för varje

fosterlandsvän, att denna opinionsyttring måste tagas på fullaste allvar och att den förpliktar till handling.

Nu är handlingens tid kommen. Vi hoppas ju alla, att försvarsfrågan, landets stora livsfråga, vid denna riksdag skall finna en under förhandenvarande förhållanden tillfredsställande lösning. Men om folket sålunda bringar offret av personliga och ekonomiska bördor till värn mot yttre fiender, så har folket också rättighet att fordra, att vi skola bringa de offer, som äro nödvändiga för att folket skall återvinna den inre styrka och sedliga kraft, som rusdryckerna i så hög grad bidragit till att undergräva och försvaga. Jag menar icke, att dessa frågor skola obehörigen sammankopplas; men jag menar, att om försvarsfrågan nu tillfredsställande löses, så ligger däruti en moralisk förpliktelse, att snarast möjligt taga ett bestämt och avgjort steg till påbörjande av totalförbudets genomförande i vårt land.

Dit hör i främsta rummet, att möjlighet beredes till åstadkommande av *lokalt förbud* i sådana kommuner, där den allmänna meningen redan nu är mogen för en sådan åtgärd.

För det lokala förbudets genomförande synas mig huvudsakligen kunna ifrågakomma två vägar: antingen a) det *lokala folkomröstningsvetot* eller b) det *kommunala vetot* i förening med *kvalificerad majoritet* för beslut om tillstånd till försäljning av rusdrycker.

Enligt det lokala folkomröstningsvetot erfordras för förbud, att nykterhetsvännerna förfoga över $\frac{2}{3}$ av de avgivna rösterna. Enligt det kommunala vetot åter, såsom det enligt min mening bör anordnas, erfordras för förbud endast att nykterhetsvännerna förfoga över $\frac{1}{3}$ av rösterna inom den beslutande korporationen (+ 1 röst).

Detta kommunala veto består nämligen däruti, att ingen försäljning av rusdrycker inom en kommun får äga rum, utan att kommunen själv därtill lämnar sitt samtycke; och för beslut om samtycke till sökt försäljningsrättighet skall erfordras minst $\frac{2}{3}$ av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet. Nykterhetsvännerna behöva således endast $\frac{1}{3}$ av rösterna (+ 1) inom stadsfullmäktige eller på kommunalstämman för att kunna fullständigt förhindra all rusdrycksförsäljning inom kommunen.

För att i någon mån kunna bedöma verkningarna av ifrågasvarande kommunala veto har jag genom nykterhetssällskapens upplysningsbyrå förskaffat mig uppgift om antalet förbudsvänner i stadsfullmäktige i åtskilliga av Sveriges städer. I följande 24 städer, nämligen Arboga, Arvika, Borgholm, Eksjö, Eskilstuna, Eslöv, Falkenberg, Hedemora, Hjo, Hudiksvall, Huskvarna, Karlstad, Kristinehamn, Luleå, Nora, Norrtelje, Sala, Sigtuna, Sölvesborg, Tidaholm, Torshälla, Västerås, Ängelholm och Örnsköldsvik var ställningen sådan, att nykterhetsvännerna förfogade över mer än $\frac{1}{3}$ av rösterna inom stadsfullmäktige och att således avgjord styrka för uppnående av förbud förefanns. Siffrorna gälla hösten 1912, innan den kommunala röst-

rättsreformen ännu hunnit göra sig fullt gällande. De val, som sedermera ägt rum, såväl här som i övriga städer, hava sannolikt ställt sig än gynnsammare för nykterhetsvännerna.

Undersöker man nu, hur 1909—1910 års förbudsomröstning utföll i dessa 24 städer, så finner man att denna omröstning, vilken var anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna för lokala vetoomröstningen, gav till resultat, att förbud enligt det lokala folkomröstningsvetot skulle kunnat uppnås endast i 15 av de nämnda städerna. Men i de återstående 9 städerna skulle det lokala folkomröstningsvetot, enligt förbudsomröstningens siffror *icke* medföra förbud. Dessa 9 städer äro Arboga med 52% förbudsroster av hela antalet röstberättigade (samtliga män och kvinnor över 18 år), Eskilstuna med 65,7%, Eslöv (Västra Sallerups socken inberäknad) med 44,3%, Falkenberg med 60,1%, Hjo med 64,7%, Luleå med 63,1%, Sölvesborg med 66,1%, Ängelholm med 59,1% och Örnsköldsvik med 53,5%.

I de 24 städer, som sålunda närmare undersökts, har alltså det kommunala vetot visat sig vida kraftigare för åstadkommande av försäljningsförbud än det lokala folkomröstningsvetot. Det är antagligt, att i åtskilliga andra städer folkomröstningsvetot kan visa sig mera verksamt än det kommunala vetot, beroende på att nykterhetssynpunkterna *icke* alltid gjorts fullt gällande vid stadsfullmäktigevalen, utan att andra synpunkter därvid varit de huvudsakligen bestämmande. Men är det så att nykterhetsvännerna vid en folkomröstning äro i stånd att erövra $\frac{2}{3}$ av sammanlagda antalet röster, så torde det i regel *icke* möta några svårigheter för dem att vid stadsfullmäktigevalen besätta $\frac{1}{3}$ av mandaten i stadsfullmäktige eller att vid kommunalstämmorna behärska $\frac{1}{3}$ av röstvärdet vid stämman. Och därmed hava de, om det kommunala vetot genomföres, för framtiden en vida säkrare grund för sina förbudssträvanden än i det lokala folkomröstningsvetot, vars utslag alltid är ovisst, beroende på tillfällig agitation i ena eller andra riktningen.

Det kommunala vetot har därjämte det företrädet att *icke* medföra någon annan nyhet i fråga om omröstningen, vilken sker efter vanlig kommunal röstskala, än att besluten om beviljande av försäljningsrättigheter måste fattas med $\frac{2}{3}$ majoritet mot enkel majoritet nu, vilken reform torde vara så mycket lättare att genomföra, som gällande lagstiftning redan föreskriver ett sådant omröstningssätt för åtskilliga andra viktiga kommunala frågor. Det lokala vetot återigen inför en helt ny princip för fattande av beslut i kommunala angelägenheter av ifrågavarande art, i det att omröstningen därvid sker per capita sålunda, att varje röstande har blott en röst. Och har ett sådant röstsätt en gång väl blivit infört för vissa kommunala angelägenheter, torde det *icke* dröja länge, innan anspråk framställas, att det skall utsträckas även till andra kommunala frågor, varigenom det avgörande inflytandet inom kommunerna snart kunde komma att frångå den mer erfarna och besinningsfulla delen

av befolkningen och råka i händerna på samhällets lösare element.

Det kommunala vetot ställer vidare sig på intet sätt hindrande i vägen för totalförbudet. Däremot hyser jag allvarliga farhågor för, att det lokala folkomröstningsvetot kan komma att bli ett svårt hinder för totalförbudets genomförande, och detta vare sig nykterhetsvännerna vid de lokala vetoomröstningarna vinna eller ej. Ty om nykterhetsvännerna segra vid dessa omröstningar, kommer givetvis från motsidan totalförbudet att framställas såsom obehövt; men om åter nykterhetsvännerna lida nederlag, kommer detta att åberopas såsom det starkaste bevis för att landet icke är moget för totalförbud. Är en gång det lokala vetot fastslaget i lagstiftningen, då är det fullkomligt otänkbart, att frågan om totalt förbud för hela riket skulle kunna med någon framgång upptagas, innan det lokala vetot genomförts i ett mycket stort antal av Sveriges kommuner. Men vilka garantier har man för att detta inom rimlig tid kommer att ske! Förbudsomröstningens siffror äro *i detta hänseende icke uppmuntrande*. Av landets städer deltog i omröstningen 94. Två tredjedelars majoritet för förbud uppnåddes i 40 av dessa städer, under det att i 54 förbudsstäder stannade under lokala vetogränsen. Lokalt veto skulle sålunda endast kunna genomföras i 42,5 % av rikets städer. På landsbygden deltog i omröstningen 2,206 kommuner (därvid skilda kommuner som röstat på gemensam lista räknats såsom en kommun). Två tredjedelars majoritet för förbud uppnåddes i 896 av dessa kommuner, under det att icke mindre än 1,310 stannade under lokala vetogränsen. Lokalt veto skulle sålunda på landsbygden kunna genomföras endast i 40,6 % av dithörande kommuner. I samtliga 2,300 i omröstningen deltagande stads- och landskommuner uppnåddes $\frac{2}{3}$ majoritet i 936 kommuner, medan dylik majoritet *icke* uppnåddes i 1,364 kommuner. Så vitt man får döma av förbudsomröstningen, skulle sålunda lokalt veto kunna genomföras endast i omkring 40 % av rikets kommuner, d. v. s. i långt under hälften. Detta resultat torde icke väsentligt ändras därav, att minimigränsen för rösträtt blivit satt vid förbudsomröstningen till 18 år men vid kommitténs förslag till kommunal folkomröstning vid 21 år. Snarast skulle en sådan ändring lända till nackdel för det lokala vetot, enär ju nykterhetsföreningarna till mycket stor del bestå av unga personer i åldern 18—21 år.

På sid. 68 i nykterhetskommitténs betänkande V gör kommittén följande synnerligen betydelsefulla uttalande:

»Tidigare förekom rusdrycksförsäljning i större omfattning även i landskommunerna, men har tendensen, vad den beträffar, i allmänhet gått i den riktningen, att upplåtelse av nya rättigheter vägrats och gamla rättigheter icke förnyats. Försäljning av brännvin finnes sålunda numera endast i några få landskommuner och försäljning av vin och öl förekommer icke heller i något större antal, om man bortser från gästgiveriernas begränsa-

de ölutskänkningsrätt. *Det råder sålunda på de flesta ställen av den svenska landsbygden och därmed också på en mängd tätt befolkade orter ett tillstånd, som reellt sett är identiskt med försäljningsförbud.»*

Denna storartade framgång för nykterhetssaken har vunnits redan med nu gällande bestämmelser, då för tillstånd till försäljning erfordras endast enkel pluralitet på stämman. Och givetvis skulle nykterhetsvännernas ställning ytterligare förstärkas, om det kommunala vetot fullt genomfördes och därtill medgivandet till försäljning ytterligare försvårades genom införande av fordran på kvalificerad majoritet för bifall därtill.

Men fastän kommittén sålunda själv konstaterat, att på de flesta ställen å landsbygden så gott som totalt förbud råder, har den likväl föreslagit, att det lokala vetot skulle införas även för landsbygden, med alla de upprivande strider, som därmed följa, och med risk att nykterhetsvännerna därstädes på många ställen sannolikt komme att tillfogas svåra nederlag. Ty jag erinrar om, att förbudsomröstningens siffror visa, att det lokala vetot har ännu mycket mindre utsikter att kunna allmänt genomföras på landsbygden än i städerna. I dessa senare uppnåddes $\frac{2}{3}$ majoritet i 42,5 % av hela antalet i omröstningen deltagande städer, men i fråga om landsbygden uppnåddes denna majoritet *endast i 40,6 % av landskommunerna*. En av de viktigaste orsakerna till att redan det nu gällande systemet sålunda visat sig överlägset det lokala vetot på landsbygden, ligger helt visst däruti, att det avgörande inflytandet på stämorna för närvarande faktiskt utövas av kommunernas bofasta, besinningsfulla, erfarna och ansvarsställande medlemmar, under det att vid en folkomröstning allt beror på stundens stämning, en uppjagad agitation och det oberäkneliga inflytandet av de lösare befolkningselementen.

Införandet av det lokala vetot för landsbygden är sålunda, enligt vad som framgår av kommitténs egna uttalanden, *fullkomligt onödigt* och synes dessutom med stor sannolikhet komma att medföra den risken, att nykterhetsrörelsens motståndare med tillhjälp därav kunna tillfoga nykterhetsrörelsen kännbara nederlag, i vilket fall det lokala vetot verkar direkt *till skada för landsbygden*.

Då sålunda landsbygdens nykterhetsvänner för sina kommuner, på något enstaka undantag när, icke hava något gagn utan snarare olägenhet och skada av det lokala vetot, synes det vara en billig fordran, att de icke genom nykterhetskommitténs eller de nu tillsatta sakkunnigas åtgöranden, så att säga, *tvingas* fram mot det lokala vetot utan sättas i tillfälle att fritt välja, huruvida de vilja inrikta sina ansträngningar antingen på det lokala vetot eller på kommunalt veto.

Givetvis hade redan i samband med frågan om det lokala vetot en fullständig utredning bort av nykterhetskommittén göras angående det kommunala vetot i förening med kvalificerad

majoritet för försäljningstillstånd samt verkningarna därav. Kommittén borde haft så mycket större anledning därtill, som frågan om en sådan kvalificerad majoritet redan förut varit föremål för riksdagens prövning och därvid bifallits av första kammaren och i andra kammaren avslagits endast med den knappa majoriteten av 2 rösters övertikt. Motionärerna, herrar Wallenius i första kammaren och von Koch i andra kammaren, hade motiverat sitt förslag med att därigenom skulle beredas ett kraftigt understöd åt dem, som ville bekämpa fyllerilastens utbredning inom sina kommuner. Hela detta för nykterhetssaken så utomordentligt betydelsefulla uppslag avfärdar nykterhetskommittén i sitt betänkande på 3 rader med följande ord:

»Kommittén kan för sin del icke finna, att bärande skäl blivt anförda för kravet på annan majoritet vid avgörande av dessa frågor än den, som i allmänhet gäller vid fattandet av beslut i kommunala ärenden».

Kommitténs sätt att behandla denna fråga om användning av kvalificerad majoritet till stärkande av nykterhetsvännernas inflytande i kommunerna kan icke betecknas annorlunda än såsom en allvarlig brist i utredningen, varigenom denna måste komma att framstå såsom, minst sagt, ensidig till förmån för det lokala vetot. Jag har förut uppvisat, att kommunalt veto med kvalificerad majoritet för försäljningstillstånd skulle bliva ett synnerligen verksamt medel till nykterhetssakens framgång, i förbudseffekt sannolikt fullt likvärdigt med det lokala vetot om icke än verkningfullare än detta, men i fråga om tillämpningen vida enklare och även i andra avseenden det lokala vetot överlägset. De nämnda motionärerna hava också förklarat såsom sin övertygelse att »därigenom skulle beredas ett kraftigt understöd åt dem, som ville bekämpa fyllerilastens utbredning inom sina kommuner». Detta skäl är väl, om något, ett bärande skäl för en nykterhetsreform. Men kommittén har funnit skälet icke bärande. Detta är så mycket mera förvånande, som ju en dylik reform vore i hög grad behövlig, även om det lokala vetot genomföres, nämligen för de kommuner, där lokalt vetoförbud icke kan uppnås.

Enligt min mening kan nykterhetsfrågan icke tillfredsställande lösas, utan att totalt rusdrycksförbud genomföres. Offret, som begäres, är intet annat än offret av en flyktig njutning. Men för detta pris kunna tusen och åter tusen svenska hem räddas från skövling och elände. Det vore en fosterländsk gärning. Ty vad är fosterlandet annat än hem vid hem, där det svenska folket växer upp, där det lever sitt liv och där det fostrar släkten, som komma. Då vi skydda hemmen, skydda vi också fosterlandet och göra det lyckligt och starkt.

Jag förutsätter emellertid, att nykterhetskommitténs arbete för denna viktiga frågas lösning kommer att med all kraft och skyndsamhet bedrivas.

Vad man under tiden och i avvaktan på nykterhetsfrågans slutliga lösning bör kunna ena sig om, det vore, enligt min

tanke, åstadkommande snarast möjligt av lagbestämmelser rörande *lokalt förbud* mot försäljning av rusdrycker. Och jag anser, på grund av vad jag ovan anført, att därvid i första rummet strävandena böra inriktas på åstadkommande av fullständigt *kommunalt veto* i förening med *kvalificerad majoritet* för medgivande av tillstånd för försäljning av sådana drycker, och detta såväl i städerna som på landsbygden.

Skall emellertid lokalt folkomröstningsveto nödvändigt ifrågakomma, torde detsamma i alla händelser böra begränsas till *städerna*.

Då nykterhetskommittén icke behandlat frågan om lokalt förbud ur dessa av mig angivna synpunkter, vore det önskligt om de tillkallade sakkunniga ville fullständiga kommittéutredningen härutinnan, så att denna blir tillräckligt allsidig för frågans sakliga behandling i riksdagen.

Jag vill tillägga, att jag har varit angelägen om att framföra dessa synpunkter redan nu, på det att bristande utredning härutinnan icke må kunna åberopas såsom ett hinder mot frågans avgörande redan vid innevarande riksdag, och på det att de sakkunnigas uppmärksamhet må bliva fäst på vad som i nämnda avseenden av dem begäres.

Men då jag icke är viss på, huruvida de sakkunniga skola vilja inlåta sig på en behandling av frågan i nu antydda hänseenden, därest det åt dem givna uppdraget skall fattas så begränsat som uti det ovan omnämnda av herr Kvarnzelius till Svenska telegrambyrån lämnade meddelandet skett, anhåller jag, för vinnande av klarhet härutinnan, att få till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa det spörsmålet: huruvida det åt de sakkunniga lämnade uppdraget medgiver, att dessa må kunna till behandling företaga nykterhetskommitténs förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m. jämväl ur de av mig här ovan angivna synpunkterna.

Herr Ekmans anhållan bifölls av kammaren.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1,30 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
